

2. Vorontsova, V. G. (1997). Humanitarian and Axiological Bases of In-Service Teacher Education. Pskov: POY-PKRO Publishing House, 421.
3. Zharkova, E. N. (2011). Proektirovanie razvitiya regional'noj sistemy povysheniya kvalifikacii rabotnikov obrazovaniya. Alma mater. Vestnik vysshej shkoly, 2, 55–60.
4. Ramazanov, S. K., Kryshchal, N. I., Velyhura, A. V. (2005). Development Management Matters of Regional Educational System in Terms of Economic Reform. The Crimea's Economy, 15, 68–72.
5. Glazyrina, A. V. (2006). Andragogical Approach to the Development of Teacher's Educational Activity in the process of Teacher Training. Yoshkar-Ola, 156.
6. Molokanova, A. (2003). The Development of Regional Educational System in the Village Society of the Republic of Mordovia. Saransk, 215.
7. Gamajunov V. G. (2010). Innovacijnyj potencial regional'noi' osvitynoi' sistemy: upravlins'kyj aspekt. Zbirnyk naukovykh prac' DDUU Tom HI Serija «Derzhavne upravlinnja», 151 «Problemy derzhavnogo upravlinnja rozvytkom promyslovogo potencialu regionu», 14–23.
8. Shevchuk, A. V. (2013). Regional Educational Systems: theory, methodology, Practice Innovation Development: Monograph. Lviv, 464.
9. Abramov, Yu. F., Zhuravleva, I. A., Kravchenko, T. V. (2002). Regional Educational Systems as a Social Institute: Organization, Management Development. Social and Economic Aspect. Irkutsk: Irkutsk University Press, 104.
10. Gavriluk, V. V. (1998). The Formation of the Educational System of the Region. Tyumen: Tyumen State University Publishing, 86.
11. Pasyukov, P. N. (2000). The Regional Educational System as a factor of Continuous Sustainable Development of Physical Training and Pedagogical Education. Chelyabinsk, 24.
12. Tsibirova, I. M. (2006). The Formation and Development of Professional Education Regional System. Vladikavkaz, 150.
13. Bilyk, N. I. (2011). Pedagogical Training Regional Educational System: Reality and Prospects. Education of Minshina, 6 (35), 29–31.
14. Bilyk, N. I. (2014). Regional Educational System as a Factor of Sustainable Teaching Staff's Training Development. Adult Education: Theory, Experience and Prospects: Coll. of Scientific Works, 1 (8), 76–84.

*Рекомендовано до публікації д-р пед. наук, професор Гриньова М. В.
Дата надходження рукопису 25.11.2015*

Білик Надія Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогічної майстерності, Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського, вул. Жовтнева, 64-ж, м. Полтава, Україна, 36014
E-mail: nbilyk@rambler.ru

УДК 374.7:373 (477) «197/198»
DOI: 10.15587/2313-8416.2015.56938

РОЗВИТОК ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ (70–80-ті роки ХХ століття)

© А. В. Опольська

Розглянуті основні чинники, що зумовлюють необхідність реформування та модернізації післядипломної педагогічної освіти. Обґрунтована необхідність доцільності звернення до вітчизняного історичного досвіду організації післядипломної освіти педагогів. Визначені особливості розвитку післядипломної педагогічної освіти кінця ХХ століття; доведено, що у 70–80-ті роки вона мала системний характер, що призвело до зміни функцій та подальшого її розвитку

Ключові слова: післядипломна педагогічна освіта; інститут удосконалення вчителів; курси підвищення кваліфікації; перепідготовка

The main factors which induce postgraduate pedagogical education to reformation and modernization are described in the article. The necessity of having resort to national historical experience of postgraduate teachers training is grounded. The peculiarities of development of postgraduate pedagogical education in the late of twentieth century are defined. The fact that postgraduate pedagogical education had strategic character in 70–80 years of the twentieth century and it led to changes of its functions and further development is proved

Keywords: postgraduate pedagogical education; institute of advanced training; refresher courses; retraining

1. Вступ

Одним із наслідків науково-технічної революції ХХІ ст. став прискорений процес застарівання знань. Потреба фахівців у постійному поповненні знань через систему, яка б відповідала запитам працівників стає життєвою необхідністю. В Україні такою системою є післядипломна освіта, яка сприяє розвитку особистості завдяки появі нових інформаційних технологій, нових

форм навчання, удосконаленню методик та ін. Особливого значення післядипломна освіта набуває для педагогічних працівників, які виступають найбільш цінним ресурсом країни. Саме від них залежить ефективність навчання і виховання підростаючого покоління, утілення в життя освітньої стратегії, яка покликана сприяти розвитку суспільства в цілому та окремої особистості зокрема.

2. Постановка проблеми

Відомо, що отримання спеціальності вчителя в університеті – це лише перша сходинка на шляху до опанування професії. Важливу роль (якщо не вирішальну) у професійному становленні відіграє післядипломна педагогічна освіта, яка є необхідною для постійного професійного розвитку фахівця.

Концептуальні положення, які розкривають завдання післядипломної педагогічної освіти, висвітлені у низці документів та інших законодавчих актів, що регламентують нормативну діяльність у сфері освіти України: Конституція України (1996 р.), Закони України «Про освіту» (1991 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про наукову і науково-технічну діяльність» (1991 р.), «Про професійний розвиток працівників» (2012 р.), Концепція розвитку неперервної педагогічної освіти (2013 р.), Проект положення «Про післядипломну освіту» (2015 р.). Метою післядипломної педагогічної освіти є забезпечення держави у кваліфікованих кадрах високого рівня професіоналізму та культури, здатних компетентно і відповідально виконувати фахові функції, упроваджувати в свою професійну діяльність нові технології, сприяти подальшому соціально-економічному розвитку держави, а також задоволення індивідуальних потреб фахівців у особистісному і професійному зростанні, підвищення їх конкурентоспроможності на ринку праці відповідно до суспільних потреб.

Дослідження зарубіжних та вітчизняних учених довели, що успіх розвитку освіти в країні залежить від якості педагогічних кадрів та ефективності кадрової політики. Специфіка сучасної освітньої ситуації полягає у тому, що відбувається зміна ролі вчителя, якому, окрім високого рівня професіоналізму, необхідно навчитися формувати в учнів міжпредметні компетентності, уміння застосовувати необхідні знання у практичній діяльності, вирішувати життєві проблеми, визначатися із життєвим вибором, мати власну думку, спілкуватися, толерантно ставитися до проявів інакшості, бути готовим до діяльності у новій системі, що ґрунтується на застосуванні методів і ресурсних матеріалів у сфері інформаційних технологій [1].

Цілком зрозуміло, що для підготовки такого вчителя необхідно здійснити реформування та модернізацію вітчизняної системи післядипломної педагогічної освіти. Для того, щоб вдало здійснити реформування, яке призведе до підвищення ефективності післядипломної освіти, необхідно використовувати не тільки позитивний досвід інших країн, а й набувати свій власний досвід. Об'єктивний аналіз вітчизняного досвіду функціонування післядипломної педагогічної освіти дозволить зрозуміти закономірності розвитку, виявити характерні особливості та загальні тенденції національної системи післядипломної освіти вчителів та віднайти більш раціональні засоби підвищення її ефективності [2].

3. Мета статті

На основі аналізу наукової літератури та архівних джерел визначити особливості розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні у 70–80-х роках ХХ століття та чинники, що вплинули на її подальший розвиток.

4. Огляд літератури

Історія становлення і розвитку післядипломної педагогічної освіти є предметом дослідження багатьох вітчизняних учених. Серед них: О. Дубасенюк, І. Зязюн, С. Крисюк, А. Кузьмінський, В. Майборода, Н. Ничкало, В. Олійник, Н. Протасова, Л. Сігасєва та ін.

Аналіз архівних джерел та психолого-педагогічної літератури свідчить про те, що післядипломна педагогічна освіта пройшла у своєму розвитку певний шлях від зародження, накопичення великого теоретичного і практичного досвіду до виокремлення в окрему галузь освітньої системи. Особливу цінність для подальшого розвитку системи післядипломної педагогічної освіти України має вивчення та конструктивний аналіз функціонування післядипломної педагогічної освіти кінця ХХ століття, як періоду активного розвитку та набуття систематичного характеру цієї освіти. «Період кінця 70-х – початку 80-х рр. ХХ століття характеризувався значними зрушеннями системоутворювального характеру в підвищенні кваліфікації кадрів України, передусім педагогічних. Упродовж 1971–1976 рр. інститути підвищення кваліфікації (ІПК) вчителів розпочали організацію підготовки працівників освіти з визначеною періодичністю: один раз на п'ять років. У 80-х рр. ХХ ст. було посилене науково-методичне керівництво Центрального інституту удосконалення вчителів (ЦІУВ) щодо педагогічних кадрів закладів і установ післядипломної освіти...» [3]

5. Розвиток післядипломної педагогічної освіти в Україні у 70–80-х роках ХХ століття

Вивчення архівних документів та матеріалів дало змогу визначити, що відмінною рисою функціонування післядипломної педагогічної освіти початку 70-х років ХХ століття було обов'язкове проходження перепідготовки або підвищення кваліфікації усіх педагогічних працівників освіти згідно наказу міністра освіти УРСР від 14 квітня 1967 р. № 80 «Про підготовку та перепідготовку педагогічних кадрів у зв'язку з переходом на новий навчальний план і програми» у п'ятирічний термін (1967–1971 р.) [4]. Цей документ мав велике історичне значення: на державному рівні відбувся остаточний перехід з епізодичного, безсистемного підвищення кваліфікації на планову системну роботу з підвищення кваліфікації, що у свою чергу сприяло підвищенню ефективності роботи вчителів за новими програмами у нових умовах.

На початок 70-х років ХХ ст. структура післядипломної педагогічної освіти включала: Центральний інститут удосконалення вчителів (ЦІУВ) як головний науково-методичний центр Міністерства освіти УРСР з питань післядипломної педагогічної освіти, обласні інститути удосконалення вчителів (ІУВ), які виконували функцію науково-методичних центрів в регіонах, та районні/міські методичні кабінети [5].

Аналізуючи звіти обласних інститутів удосконалення вчителів за радянські часи, зазначимо, що в той час існувала широка мережа різноманітних курсів (двотижневі, місячні, постійно діючі очно-заочні

курси, короткотермінові і постійно діючі семінари, курси резервів директорів шкіл та ін.), яка охоплювала різні категорії педагогічних працівників.

Архівні джерела свідчать, що робота інститутів усіх рівнів підпорядкування була спрямована на вирішення наступних проблем:

- підготовку вчителів до запровадження нових програм і підручників;
- ідейно-патріотичного виховання учнів;
- виховання в учнів інтересу до знань, формування на уроках із основ наук наукового світогляду;
- професійної орієнтації учнів;
- удосконалення методики проведення уроку;
- запровадження у роботу вчителя технічних засобів навчання;
- запровадження у практику роботи школи досягнень сучасної педагогічної науки;
- наукової організації праці вчителя;
- поліпшення самоосвіти педагогічних працівників [6].

Навчання педагогічних працівників здійснювалось згідно навчальних планів, які розроблялись інститутами підвищення кваліфікації вчителів та затверджувались Міністерством освіти УРСР. Навчальні плани містили два блоки: *соціально-політичний* та *психолого-педагогічний*. Перший блок був присвячений вивченню рішень і матеріалів з'їздів комуністичної партії, документів Народних представників комуністичних і робітничих партій, ленінському принципу поєднання навчання з продуктивною працею учнів і практикою комуністичного будівництва [7]. Другий блок націлений на поліпшення стану викладання основ наук, якості знань, умінь і навичок учнів, подоланню неуспішності і другорічництва, на якісну підготовку шкіл і вчителів до роботи з новими програмами, запровадження факультативних занять, вивчення і поширення передового педагогічного досвіду, запровадження технічних засобів навчання [8]. Таким чином, навчальні плани для слухачів на курсах підвищення кваліфікації були уніфіковані та політизовані.

Навчальна робота курсів проводилась по 6 годин щодня. Крім традиційних лекцій, практичних і семінарських занять, слухачі обов'язково виконували письмову роботу (реферат), складали заліки з педагогіки, психології та основ відповідної спеціальності. З початку 70-х років XX ст. під час підвищення кваліфікації педагогічних працівників більшу увагу почали приділяти педагогічній практиці, про що свідчить збільшення кількості годин у навчальних планах для її проходження. Така навчальна діяльність дозволяла більш ефективно відпрацювати набуті теоретичні знання та впроваджувати їх у практичну діяльність на практиці. Широкого розповсюдження набули конференції з обміну досвідом. Тематика визначалася в залежності від категорії слухачів; на конференцію виносилося не більше 4–5 доповідей. Слухачі, під час опитувань, засвідчили, що добре підготовлені конференції є одним із ефективних методів навчальної роботи, вони проходять за активної участі слухачів і приносять велику користь.

Аналіз звітів обласних інститутів підвищення кваліфікації вчителів свідчить, що на курсах великого значення надавалось удосконаленню самостійної робо-

ти вчителя: підвищенню загального науково-теоретичного рівня, ознайомленню з сучасними досягненнями науки і техніки, мистецтва, культури; поповненню своїх знань із педагогіки і психології, удосконаленню педагогічної майстерності; систематичній роботі по збагаченню і поглибленню свого фаху, опрацюванню тих розділів і тем, які внесені в нові програми.

Поряд із тим, аналіз збережених в архівних матеріалах анкет слухачів курсів підвищення кваліфікації 70-х років XX ст. допоміг встановити основне коло проблем, які виникали в них під час навчання, а саме: багатопредметність навчальних планів, повторення в окремих теоретичних курсах (педагогіки, психології) питань вузівських курсів, недостатнє пов'язання теоретичних курсів з практикою роботи; слухачі висловлювали бажання, щоб викладачі читали свої лекції не в суто академічному плані, а зачіпали питання практичного використання матеріалу у роботі [9].

Перепідготовкою або підвищенням кваліфікації були охоплені керівники шкіл, учителі початкових класів, учителі-предметники, учителі, які викладали одночасно декілька предметів, учителі, які працювали у сільських школах. Особливу категорію вчителів склали ті, що не мали відповідної освіти; для них були організовані окремі курси. Формування груп слухачів здійснювалось із дотриманням диференційованого принципу: окремо вчителі 8-річних шкіл, сільських шкіл, учителі, які не мали відповідної освіти, новопризначені директори, директори із значним досвідом і т. д. [9].

Відомо, що освіта відображає події, які відбуваються у суспільстві. Заполітизованість життя радянських людей не могла не позначитися на змісті післядипломної освіти вчителів, оскільки вважалося, що вчителі – є активні провідники політики партії на місцях. У цьому контексті окремої уваги заслуговує організація та зміст навчання дворічних очно-заочних курсів підвищення кваліфікації директорів шкіл. Навчальний план цих курсів складався з циклу дисциплін, присвячених політінформації, та із циклу спеціальних дисциплін, необхідних для ефективного керівництва школою. Загальна кількість годин, відведена на два роки навчання складала 1040 годин. Навчальний план містив у собі такі види навчальної діяльності: оглядові лекції (50 годин); педагогічна практика (160 годин); складання заліків (30 годин); самостійна робота (800 годин).

Вивченню матеріалів партійних з'їздів та питанням марксистсько-ленінської теорії відводилось 90 годин; актуальним питанням сучасної дидактики та практиці виховної роботи в школі було виділено по 166 годин навчального навантаження; найбільшу кількість годин у навчальному плані було виділено змісту і методиці викладання шкільних курсів основ наук – 492 години; керівництву навчальною та виховною роботою відводилось 96 год; вивченню основних питань трудового законодавства – 20 годин, а вивченню статуту середньої освітньої школи – 10 годин тощо. У звіті інституту зазначено, що організатори курсів тривалий час шукали найкращу форму проведення заліків: вони проводились персонально, їх заміняли написанням рефератів, практикували колективну здачу заліків (по 5–6 чоловік) і нарешті

зупинились на колоквиумі (вільна бесіда, яка складається з питань-відповідей, підтримка дискусії, яка потребує доказів, суджень). Ці курси для керівників шкіл користувались великою популярністю [10].

Ще однією з відмінних рис роботи інститутів підвищення кваліфікації тих часів було те, що поряд із запрошенням до читання лекцій провідних учених у галузі педагогіки, психології та народного господарства, зросли вимоги і до кадрових працівників інститутів. На постійну роботу запрошували найбільш досвідчених учителів, які гарно зарекомендували себе у практичній роботі. Для вдосконалення педагогічної підготовки та педагогічної майстерності працівників, при інститутах діяв науково-педагогічний семінар із проблем сучасної педагогіки і психології [10].

Працівники інститутів удосконалення вчителів запроваджували досить багато форм навчання для вчителів та керівних педагогічних кадрів: обласні проблемно-тематичні курси і семінари; обласні курси для вчителів сільських шкіл; обласні постійно діючі науково-педагогічні семінари; міські вчительські курси без відриву від роботи у школі; районні (міські) тематичні семінари практикуми; очно-заочні курси [10]. Популярними були дворічні очно-заочні курси для директорів шкіл та їх заступників, працівників відділів освіти, підвищення кваліфікації вчителів, які викладали два предмети та вчителів, які не мали попередньої педагогічної освіти, що дало можливість, не відриваючи їх безпосередньо від роботи, забезпечити зростання їхньої професійної кваліфікації [11].

6. Результати дослідження

На основі аналізу архівних джерел можна стверджувати, що у 70–80-х роках ХХ ст. післядипломна педагогічна освіта перестала виконувати компенсаторну функцію (виправляти недоліки попередньої освіти), а стала необхідною умовою для більш ефективного виконання своїх професійних обов'язків не тільки через зміну навчального плану та програм, а й за умов науково-технічного розвитку [12].

Великого значення у роботі вчителя набуває науково-теоретична та педагогічна підготовка, забезпечення удосконалення професійних знань та залучення у свою діяльність передового педагогічного досвіду. Важливим на шляху розвитку післядипломної педагогічної освіти стало введення обов'язкового підвищення кваліфікації педагогічних працівників через кожні п'ять років, що надавало післядипломній педагогічній освіті систематичного характеру.

7. Висновки

Кінець ХХ ст. в освіті характеризується наявністю стрункої системи перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників, а особливості організації і змісту навчання освітян тих часів, хоч і містили у собі значну ідейно-політичну складову, усе ж поклали початок трансформації системи післядипломної освіти вчителів, яка в сучасному стані розглядається як одна з ланок безперервної освіти, що покликана задовольняти життєві потреби людини в особистісному і професійному розвитку для забезпечення конкурентоспроможності на ринку праці.

Звісно, що у 70–80-х роках ХХ ст. післядипломна педагогічна освіта ще не відповідала сучасним гуманістичним, демократичним та національним принципам професійного розвитку педагога.

Вважаємо, що послідовне вивчення розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні кінця ХХ ст. і до сьогодення дасть змогу проаналізувати накопичений досвід, позначити невирішені проблеми, пов'язані з реформуванням освіти взагалі та післядипломної педагогічної освіти зокрема, дозволить модернізувати систему післядипломної педагогічної освіти з урахуванням національних традицій і досягнень в освіті педагогічних працівників.

Література

1. Експертний аналіз ЦОМ проекту Концепції неперервної педагогічної освіти [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.euroosvita.net/prog/print.php/prog/print.php?id=2222> – 09.12.2015. – Загл.з екрану
2. Штангей, С. В. Стандартизація в системі післядипломної педагогічної освіти як проблема педагогіки [Текст] / С. В. Штангей // ScienceRise. – 2015. – Т. 6, № 5 (11). – С. 32–36. doi: 10.15587/2313-8416.2015.44555
3. Шинкаренко, Л. І. Тенденції розвитку освіти дорослих в Україні (1946-2007 рр.) [Текст]: автореф. дис. ... канд. пед. наук / Л. І. Шинкаренко. – Інститут вищої освіти НАПН України. – К., 2010. – 22 с.
4. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України м. Київ [Текст]. – ЦДАВО України. – ф.166, оп.15, спр. 6427, арк. 96.
5. Чепурна, Н. М. Науково-методичні засади розвитку системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників України (1970-2004рр.) [Текст]: автореф. дис. ... канд. пед. наук / Н. М. Чепурна. – Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти АПН України. – К., 2005. – 23 с.
6. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України м. Київ [Текст]. – ЦДАВО України. – ф.166, оп.15, спр. 8259, арк. 4.
7. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України м. Київ [Текст]. – ЦДАВО України. – ф.5139, оп.1, спр. 38, 31 арк.
8. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України м. Київ [Текст]. – ЦДАВО України. – ф.166, оп.15, спр. 6948, , 76 арк.
9. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України м. Київ [Текст]. – ЦДАВО України. – ф.166, оп.15, спр. 6427, арк. 4 – 33.
10. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України м. Київ [Текст]. – ЦДАВО України. – ф.166, оп.15, спр. 8259, арк. 9 – 41.
11. Крисюк, С. В. Становлення та розвиток післядипломної освіти педагогічних кадрів в Україні (1917-1995 рр.) [Текст]: автореф. дис. ... д-р пед. наук / С. В. Крисюк. – Київський університет ім. Тараса Шевченка. – К., 1996. – 48 с.
12. Сігаєва, Л. Є. Навчання дорослих як соціально-психологічний процес [Текст]: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. / Л. Є. Сігаєва // Сучасні підходи та технології соціально-психологічної та кореляційної роботи з різними віковими групами населення. – Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2014. – С. 192–201.

References

1. Ekspertnyi analiz TsOM proektu Kontseptsii neperervnoi pedahohichnoi osvity. Available at: <http://www.euroosvita.net/prog/print.php/prog/print.php?id=2222>
2. Shtanhei, S. V. (2015). Standardization in the system of postgraduate pedagogical education as a problem of peda-

gogy. ScienceRise, 6/5(11), 32–36. doi: 10.15587/2313-8416.2015.44555

3. Shynkarenko, L. I. (2010). Tendentsii rozvytku osvity doroslykh v Ukraini (1946–2007). Instytut vyshchoi osvity NAPN Ukrainy, 22.

4. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy Kyiv. TsDAVO Ukrainy, f. 166, op. 15, spr. 6427, ark. 96.

5. Cherpurna, N. M. (2005). Naukovo-metodychni zasady rozvytku systemy pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohichnykh pratsivnykiv Ukrainy (1970–2004). Tsentralnyi instytut pislidyplomnoi pedahohichnoi osvity APN Ukrainy, 23.

6. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy Kyiv. TsDAVO Ukrainy, f. 166, op. 15, spr. 8259, ark. 4.

7. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy Kyiv. TsDAVO Ukrainy, f. 5139, op. 1, spr. 38, ark. 31.

8. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy Kyiv. TsDAVO Ukrainy, f. 166, op. 15, spr. 6948, ark. 76.

9. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy Kyiv. TsDAVO Ukrainy, f. 166, op. 15, spr. 6427, ark. 4–33.

10. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy Kyiv. TsDAVO Ukrainy, f. 166, op. 15, spr. 8259, ark. 9–41.

11. Krysiuk, S. V. (1996). Stanovlennia ta rozvytok pislidyplomnoi osvity pedahohichnykh kadrov v Ukraini (1917–1995). Kyiv. universytet im. Tarasa Shevchenka, 48.

12. Sihaieva, L. Ie. (2014). Navchannia doroslykh yak sotsialno-psykholohichni protses. Suchasni pidkhody ta tekhnolohii sotsialno-psykholohichnoi ta koreliatsiinoi roboty z riznymy vikovymy hrupamy naselennia, 192–201.

*Рекомендовано до публікації д-р пед. наук, професор Сігаєва Л. Є.
Дата надходження рукопису 14.12.2015*

Опольська Алевтина Володимирівна, старший викладач, кафедра управління та моніторингу якості освіти, ДВНЗ «Державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав-Хмельницький, Україна, 08400
E-mail: opol.av@ukr.net

УДК 378:27

DOI: 10.15587/2313-8416.2015.56844

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МУЗИЧНО ОБДАРОВАНИХ СТУДЕНТІВ

© **І. І. Полубоярина**

Досліджено методологічні засади проблеми професійної підготовки музично обдарованих студентів вишів. Встановлено, що на рівні загальнонаукової методології проблема підготовки передбачає звернення до синергетичного, системного, гуманістичного та діяльнісного підходів. Вивчення проблеми на рівні конкретно наукової методології здійснювалося на основі акмеологічного, аксіологічного, фасилітаційного і герменевтичного підходів

Ключові слова: обдарованість, синергетичний, системний, гуманістичний, діяльнісний, акмеологічний, аксіологічний, фасилітаційний і герменевтичний підходи

Methodological bases of problem of professional training of musically gifted students are investigated. It is established that at the level of general scientific methodology the problem of training involves an appeal to a synergistic, systemic, humanistic and active approaches. The study of the problem at the level of specifically scientific methodology was carried out on the basis of acmeological, axiological, facilitating and hermeneutical approaches

Keywords: gifts, synergetic, systemic, humanistic, active, acmeological, axiological, facilitating and hermeneutical approaches

1. Вступ

У XXI столітті по-новому постає соціальна проблема значущості обдарованої особистості: суспільство і прогрес безпосередньо залежать від діяльності 5–10 відсотків працездатного населення, а проблема обдарованої молоді знаходиться в одній площині з проблемою виживання України як незалежної держави. Держава потребує обдарованих фахівців із високим рівнем професіоналізму, художньої майстерності, спроможних здійснювати виконавську, музично-педагогічну та музично-просвітницьку діяльність.

Усе вищезазначене і зумовлює актуальність досліджуваної проблеми, передбачає глибоке осмислення методологічних засад професійної підготовки музично обдарованих осіб.

2. Аналіз літературних даних та постановка проблеми

Злам XX та XXI ст. відзначається появою глобалізаційних, інтеграційних, інтернаціоналізаційних процесів в економічній, політичній, культурній сферах, зокрема мистецтві. В епіцентрі цих подій знахо-